

นอร์มของเมทริกซ์

อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตร และเมทริกซ์เซอร์คิวแลนต์

เชิงเรขาคณิตสมมาตรกับจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

On the Norms of Symmetric r-Circulant and Symmetric Geometric Circulant Matrices with the Hyperharmonic Fibonacci Numbers

อัจฉรา ปาจินบุรวรรณ์*, ชัญญานุช ราชสีห์, สุขุมาล วรรณดิษฐ์, วิมลสิริ ทวีปรีดา

สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปทุมธานี 12120

Archara Pacheenburawana*, Chanyanuch Ratchasri, Sukumal Wannadit,
Wimonsiri Taveepreeda

Department of Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University,
Pathum Thani 12120

Received 9 October 2021; Received in revised from 2 March 2022; Accepted 16 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัม 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตร และเมทริกซ์เซอร์คิวแลนต์เชิงเรขาคณิตสมมาตร ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี นอกจากนี้ได้ให้ตัวอย่างการคำนวณเชิงตัวเลขที่สอดคล้องกับทฤษฎีบทที่สร้างขึ้น

คำสำคัญ: เมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตร; เมทริกซ์เซอร์คิวแลนต์เชิงเรขาคณิตสมมาตร; จำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี; เมทริกซ์นอร์ม

Abstract

This research objective is to find upper and lower bounds for the spectral norms, 1-norm, and ∞ -norm of symmetric r -circulant and symmetric geometric circulant matrices with the hyperharmonic Fibonacci numbers. Furthermore, some examples and numerical results for demonstrating the validity of the hypotheses of our results are demonstrated.

Keywords: Symmetric r -circulant matrix; Symmetric geometric circulant matrix; Hyperharmonic Fibonacci number; Matrix norm

1. บทนำ

เมทริกซ์เซอร์คูแลนท์และเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับหลากหลายปัญหา อาทิเช่น กระบวนการส่งสัญญาณ ความน่าจะเป็น การวิเคราะห์เชิงตัวเลข และทฤษฎีรหัส ช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์และเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์ที่เกี่ยวข้องกับจำนวนต่างๆ ในปี ค.ศ. 2015 Tuglu และ Kizilates ได้ศึกษานอร์มของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์และเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี [1] ต่อมาในปี ค.ศ. 2016 Sintunavarat ได้ประมาณค่าขอบเขตบนของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์ และเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์สมมาตรที่มีสมาชิกเป็นลำดับพาโดแวน [2] จากนั้นในปี ค.ศ. 2018 Tuglu และ Kizilates ได้ให้ขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิต และเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไตรโบนัคซี [3]

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์ม สเปกตรัม 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์สมมาตร และเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

2. ความรู้พื้นฐาน

หัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทนิยามและผลลัพธ์ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ $\mathbb{C}$ แทนเซตของจำนวนเชิงซ้อน และ $\mathbb{C}^{n \times n}$ แทนเซตของเมทริกซ์ขนาด $n \times n$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนเชิงซ้อน

ในปี ค.ศ. 1202 เลโอนาร์โด ฟิโบนัคซี (Leonardo Fibonacci) นักคณิตศาสตร์ชาวอิตาลี ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการคิดคำนวณชื่อ The Book of Abacus ในหนังสือเล่มนี้มีโจทย์ปัญหาข้อหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างดี คือ ปัญหาจำนวนกระต่ายในทุ่งหญ้า ซึ่งปัญหานี้ทำให้ได้รูปแบบของจำนวนชุดหนึ่งที่เรียงเป็นลำดับ ดังนี้ 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, ... ลำดับดังกล่าวในเวลาต่อมาเรารู้จักอย่างกว้างขวางว่า ลำดับฟีโบนัคซี

จำนวนฟีโบนัคซี ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์เวียนเกิดดังนี้ สำหรับจำนวนเต็ม $n \geq 1$

$$F_{n+1} = F_n + F_{n-1}$$

เมื่อ $F_0 = 0$ และ $F_1 = 1$ ซึ่งเรียงเป็นลำดับดังนี้ 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, ...

ในบทความวิจัย [4] Tuglu Kizilates และ Kesim ได้ทำการศึกษาสมบัติต่างๆ ของผลบวกจำกัดของส่วนกลับของจำนวนฟีโบนัคซี

$$F_n = \sum_{k=1}^n \frac{1}{F_k}$$

เรียกว่า จำนวน n ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี (n -th Harmonic Fibonacci numbers) ซึ่งเรียงเป็นลำดับดังนี้

n	1	2	3	4	5	6	7	...
F_n	1	2	$\frac{5}{2}$	$\frac{17}{6}$	$\frac{91}{30}$	$\frac{379}{120}$	$\frac{5047}{1560}$	...

และนอกจากนี้พวกเขาได้นิยาม จำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี (Hyperharmonic Fibonacci numbers) สำหรับจำนวนเต็ม $n, p \geq 1$

$$F_n^{(p)} = \sum_{k=1}^n F_k^{(p-1)}$$

เมื่อ $F_n^{(0)} = \frac{1}{F_n}$ และ $F_0^{(p)} = 0$ สำหรับ $p \geq 0$ และถ้า $p = 2$ แล้วจะได้ลำดับของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซีดังนี้

n	0	1	2	3	4	5	6	7	...
$F_n^{(2)}$	0	1	3	$\frac{11}{2}$	$\frac{25}{3}$	$\frac{341}{30}$	$\frac{581}{40}$	$\frac{13853}{780}$	...

หมายเหตุ ในกรณีที่ $p = 1$ จะได้ว่าจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี เป็นจำนวน n ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

บทนิยาม 2.1 [5] เมทริกซ์ฮาร์-เซอร์คูแลนต์สมมาตร (Symmetric r -circulant matrix) คือ เมทริกซ์ขนาด $n \times n$ ที่นิยามโดย

$$SC_r = \begin{pmatrix} c_0 & c_1 & c_2 & \cdots & c_{n-2} & c_{n-1} \\ c_1 & c_2 & c_3 & \cdots & c_{n-1} & rc_0 \\ c_2 & c_3 & c_4 & \cdots & rc_0 & rc_1 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ c_{n-2} & c_{n-1} & rc_0 & \cdots & rc_{n-4} & rc_{n-3} \\ c_{n-1} & rc_0 & rc_1 & \cdots & rc_{n-3} & rc_{n-2} \end{pmatrix}$$

เมื่อ $r, c_i \in \mathbb{C}$ สำหรับทุก $i = 0, \dots, n-1$ และเขียนแทนด้วย $SC_r = SCirc_r(c_0, c_1, c_2, \dots, c_{n-1})$

บทนิยาม 2.2 [3] เมทริกซ์เซอร์คูแลนต์เชิงเรขาคณิตสมมาตร (Symmetric geometric circulant matrix) คือ เมทริกซ์ขนาด $n \times n$ ที่นิยามโดย

$$SC_{r^*} = \begin{pmatrix} c_0 & c_1 & c_2 & \cdots & c_{n-2} & c_{n-1} \\ c_1 & c_2 & c_3 & \cdots & c_{n-1} & rc_0 \\ c_2 & c_3 & c_4 & \cdots & rc_0 & r^2c_1 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ c_{n-2} & c_{n-1} & rc_0 & \cdots & r^{n-3}c_{n-4} & r^{n-2}c_{n-3} \\ c_{n-1} & rc_0 & r^2c_1 & \cdots & r^{n-2}c_{n-3} & r^{n-1}c_{n-2} \end{pmatrix}$$

เมื่อ $r, c_i \in \mathbb{C}$ สำหรับทุก $i = 0, \dots, n-1$ และเขียนแทนด้วย $SC_{r^*} = SCirc_{r^*}(c_0, c_1, c_2, \dots, c_{n-1})$
 บทตั้ง 2.3 [4] รากที่สองของผลบวกของกำลังสองของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี สอดคล้องสมการต่อไปนี้

$$\frac{1}{\sqrt{n}} F_{n-1}^{(k+1)} \leq \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (F_s^{(k)})^2} \leq F_{n-1}^{(k+1)}$$

บทนิยาม 2.4 [6] กำหนดให้ $A = (a_{ij}) \in \mathbb{C}^{n \times n}$ เป็นเมทริกซ์ใดๆ

1. นอร์มแบบยูคลิด (Euclidean norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$\|A\|_E = \sqrt{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2}$$

2. นอร์มสเปกตรัม (Spectral norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$\|A\|_2 = \sqrt{\max_{1 \leq i \leq n} \lambda_i(A^H A)}$$

เมื่อ $\lambda_i(A^H A)$ เป็นค่าเฉพาะของเมทริกซ์ $A^H A$ และ A^H เป็นเมทริกซ์สลับเปลี่ยนสังยุคของ A

3. นอร์มความยาวแถวสูงสุด (Maximum row length norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$r_1(A) = \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2}$$

4. นอร์มความยาวหลักสูงสุด (Maximum column length norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$c_1(B) = \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2}$$

5. 1-นอร์ม (1-norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$\|A\|_1 = \max_{1 \leq j \leq n} \sum_{i=1}^n |a_{ij}|$$

$n \times n$ 6. ∞ -นอร์ม (∞ -norm) ของเมทริกซ์ A นิยามโดย

$$\|A\|_\infty = \max_{1 \leq i \leq n} \sum_{j=1}^n |a_{ij}|$$

บทตั้ง 2.5 [6] กำหนดให้ $A \in \mathbb{C}^{n \times n}$ เป็นเมทริกซ์ใดๆ

$$\frac{1}{\sqrt{n}} \|A\|_E \leq \|A\|_2 \leq \|A\|_E \quad (1)$$

ทฤษฎีบท 3.1 ให้ $SC_r^{(k)} = SCirc_r(F_0^{(k)}, F_1^{(k)}, F_2^{(k)}, \dots, F_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรขนาด $n \times n$ จะได้ว่า

(i) ถ้า $|r| \geq 1$ แล้ว

$$\frac{1}{\sqrt{n}} F_{n-1}^{(k+1)} \leq \|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{1 + (n-1)|r|^2} F_{n-1}^{(k+1)}$$

(ii) ถ้า $|r| < 1$ แล้ว

$$\frac{|r|}{\sqrt{n}} F_{n-1}^{(k+1)} \leq \|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{n} F_{n-1}^{(k+1)}$$

พิสูจน์ ให้ $SC_r^{(k)} = SCirc_r(F_0^{(k)}, F_1^{(k)}, F_2^{(k)}, \dots, F_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรขนาด $n \times n$ นั่นคือ

$$SC_r^{(k)} = \begin{pmatrix} F_0^{(k)} & F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & \dots & F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} \\ F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & F_3^{(k)} & \dots & F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} \\ F_2^{(k)} & F_3^{(k)} & F_4^{(k)} & \dots & rF_0^{(k)} & rF_1^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} & \dots & rF_{n-4}^{(k)} & rF_{n-3}^{(k)} \\ F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} & rF_1^{(k)} & \dots & rF_{n-3}^{(k)} & rF_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

บทนิยาม 2.6 [6] กำหนดให้ $A = (a_{ij}), B = (b_{ij}) \in \mathbb{C}^{n \times n}$ เป็นเมทริกซ์ใดๆ จะได้ว่า ผลคูณฮาดามาร์ด (Hadamard product) ของ A และ B คือ เมทริกซ์ที่นิยามโดย $A \circ B = (a_{ij}b_{ij}) \in \mathbb{C}^{n \times n}$
บทตั้ง 2.7 [6] กำหนดให้ $A, B \in \mathbb{C}^{n \times n}$ เป็นเมทริกซ์ใดๆ จะได้ว่า

$$\|A \circ B\|_2 \leq r_1(A)c_1(B)$$

3. ผลการวิจัย

หัวข้อนี้ผู้วิจัยได้แสดงขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัม 1-นอร์ม และ-นอร์มของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตร และเมทริกซ์เซอร์คิวแลนต์เชิงเรขาคณิตสมมาตร ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกพีโบนัคซี

สำหรับทฤษฎีบท 3.1 เป็นการหาขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกพีโบนัคซี

จากบทนิยาม 2.4 (1) จะได้ว่ากำลังสองของนอร์มแบบยุคลิดของ $SC_r^{(k)}$ คือ

$$\|SC_r^{(k)}\|_E^2 = \sum_{s=0}^{n-1} (s+1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1) |r|^2 \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2$$

(i) สำหรับกรณี $|r| \geq 1$ จะได้

$$\begin{aligned} \|SC_r^{(k)}\|_E &\geq \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} (s+1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2 + n \left(\mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \right)^2} \\ &= \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} n \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2 + n \left(\mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \right)^2} = \sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2} \end{aligned}$$

จากบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_E \geq \sqrt{n} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \right) = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

และจากอสมการ (1) จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_2 \geq \frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (2)$$

ให้ A และ B เป็นเมทริกซ์ขนาด $n \times n$ โดยที่

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & r \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 1 & 1 & r & \cdots & r & r \\ 1 & r & r & \cdots & r & r \end{pmatrix} \quad \text{และ} \quad B = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ดังนั้น $A \circ B = SC_r^{(k)}$ และจะได้

$$\begin{aligned} r_1(A) &= \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{nj}|^2} = \sqrt{1 + (n-1)|r|^2} \\ c_1(B) &= \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{i1}|^2} = \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)} \right)^2} \end{aligned}$$

จากบทตั้ง 2.7 และบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{1 + (n-1)|r|^2} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (\mathbb{F}_s^{(k)})^2} \leq \sqrt{1 + (n-1)|r|^2} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (3)$$

จากอสมการ (2) และ (3) จะได้

$$\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \leq \|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{1 + (n-1)|r|^2} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

(ii) สำหรับกรณี $|r| < 1$ จะได้

$$\begin{aligned} \|SC_r^{(k)}\|_E &\geq \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} (s+1)|r|^2 (\mathbb{F}_s^{(k)})^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1)|r|^2 (\mathbb{F}_s^{(k)})^2 + n|r|^2 (\mathbb{F}_{n-1}^{(k)})^2} \\ &= \sum_{s=0}^{n-2} n|r|^2 (\mathbb{F}_s^{(k)})^2 + n|r|^2 (\mathbb{F}_{n-1}^{(k)})^2 = |r|\sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (\mathbb{F}_s^{(k)})^2} \end{aligned}$$

จากบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_E \geq |r|\sqrt{n} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \right) = |r| \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

และจากอสมการ (1) จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_2 \geq \frac{|r|}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (4)$$

กำหนดให้ A และ B เป็นเมทริกซ์ขนาด $n \times n$ โดยที่

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & r \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 1 & 1 & r & \cdots & r & r \\ 1 & r & r & \cdots & r & r \end{pmatrix} \quad \text{และ} \quad B = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ดังนั้น $A \circ B = SC_r^{(k)}$ และจะได้

$$\begin{aligned} r_1(A) &= \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{1j}|^2} = \sqrt{n} \\ c_1(B) &= \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{i1}|^2} = \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (\mathbb{F}_s^{(k)})^2} \end{aligned}$$

จากบทตั้ง 2.7 และบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (F_s^{(k)})^2} \leq \sqrt{n} F_{n-1}^{(k+1)} \quad (5)$$

จากอสมการ (4) และ (5) จะได้

$$\frac{|r|}{\sqrt{n}} F_{n-1}^{(k+1)} \leq \|SC_r^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{n} F_{n-1}^{(k+1)} \quad \blacksquare$$

ตัวอย่าง 3.2 ตารางแสดงขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรขนาด 5×5 ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์-มอนิกฟีโบนัคซี

Table 1 Upper and lower bounds for the spectral norms of 5×5 symmetric r-circulant with the hyperharmonic Fibonacci numbers

			Lower bounds	$\ SC_r^{(k)}\ _2$	Upper bounds
$ r \geq 1$	$k = 1$	$r = 2$	3.7268	10.8164	34.3592
		$r = 1$	3.7268	8.3333	18.6339
		$r = 1 + i$	3.7268	9.1182	25.0000
	$k = 2$	$r = 2$	7.9753	21.6523	73.5287
		$r = 1$	7.9753	17.8333	39.8765
		$r = 1 + i$	7.9753	19.0112	53.5000
$ r < 1$	$k = 1$	$r = 0.5$	1.8634	7.5492	18.6339
		$r = -0.1$	0.3727	7.0073	18.6339
		$r = 0.2i$	1.6667	7.1028	18.6339
	$k = 2$	$r = 0.5$	3.9877	16.6240	39.8765
		$r = -0.1$	0.7975	15.7322	39.8765
		$r = 0.2i$	3.5667	15.8927	39.8765

สำหรับทฤษฎีบท 3.3 เป็นการหา 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์มของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์-มอนิกฟีโบนัคซี

ทฤษฎีบท 3.3 ให้ $SC_r^{(k)} = SCirc_r(F_0^{(k)}, F_1^{(k)}, F_2^{(k)}, \dots, F_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์อาร์-เซอร์คิวแลนต์สมมาตรขนาด $n \times n$ จะได้ว่า

(i) ถ้า $|r| \geq 1$ แล้ว

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = \|SC_r^{(k)}\|_\infty = F_{n-1}^{(k)} + |r| F_{n-2}^{(k+1)}$$

(ii) ถ้า $|r| < 1$ แล้ว

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = \|SC_r^{(k)}\|_\infty = F_{n-1}^{(k+1)}$$

พิสูจน์ ให้ $SC_r^{(k)} = SCirc_r(F_0^{(k)}, F_1^{(k)}, F_2^{(k)}, \dots, F_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนต์สมมาตรขนาด $n \times n$ นั่นคือ

$$SC_r^{(k)} = \begin{pmatrix} F_0^{(k)} & F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & \cdots & F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} \\ F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & F_3^{(k)} & \cdots & F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} \\ F_2^{(k)} & F_3^{(k)} & F_4^{(k)} & \cdots & rF_0^{(k)} & rF_1^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} & \cdots & rF_{n-4}^{(k)} & rF_{n-3}^{(k)} \\ F_{n-1}^{(k)} & rF_0^{(k)} & rF_1^{(k)} & \cdots & rF_{n-3}^{(k)} & rF_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

(i) สำหรับกรณี $|r| \geq 1$ จากบทนิยาม 2.4 (5) และนิยามของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์มอนิกฟีโบนัคชีจะได้ว่า

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = |F_{n-1}^{(k)}| + |r| \sum_{s=0}^{n-2} |F_s^{(k)}| = F_{n-1}^{(k)} + |r| F_{n-2}^{(k+1)} \quad (6)$$

และจากบทนิยาม 2.4 (6) และนิยามของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์มอนิกฟีโบนัคชีจะได้ว่า

$$\|SC_r^{(k)}\|_\infty = |F_{n-1}^{(k)}| + |r| \sum_{s=0}^{n-2} |F_s^{(k)}| = F_{n-1}^{(k)} + |r| F_{n-2}^{(k+1)} \quad (7)$$

จากสมการ (6) และ (7) จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = \|SC_r^{(k)}\|_\infty = F_{n-1}^{(k)} + |r| F_{n-2}^{(k+1)}$$

(ii) สำหรับกรณี $|r| < 1$ จากบทนิยาม 2.4 (5) และนิยามของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์มอนิกฟีโบนัคชีจะได้ว่า

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = \sum_{s=0}^{n-1} |F_s^{(k)}| = \sum_{s=1}^{n-1} |F_s^{(k)}| = F_{n-1}^{(k+1)} \quad (8)$$

และจากบทนิยาม 2.4 (6) และนิยามของจำนวนไฮเพอร์ฮาร์มอนิกฟีโบนัคชีจะได้ว่า

$$\|SC_r^{(k)}\|_\infty = \sum_{s=0}^{n-1} |F_s^{(k)}| = \sum_{s=1}^{n-1} |F_s^{(k)}| = F_{n-1}^{(k+1)} \quad (9)$$

จากสมการ (8) และ (9) จะได้

$$\|SC_r^{(k)}\|_1 = \|SC_r^{(k)}\|_\infty = F_{n-1}^{(k+1)} \quad \blacksquare$$

ตัวอย่าง 3.4 ตารางแสดง 1-นอร์มและ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนต์สมมาตรขนาด 5×5 ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์มอนิกฟีโบนัคชี

Table 2 1-norm and ∞ -norm of 5×5 symmetric r -circulant with the hyperharmonic Fibonacci numbers

			$\ SC_r^{(k)}\ _1 = \ SC_r^{(k)}\ _\infty$
$ r \geq 1$	$k = 1$	$r = 2$	13.8333
		$r = 1$	8.3333
		$r = 1 + i$	10.6115
	$k = 2$	$r = 2$	27.3333
		$r = 1$	17.8333
		$r = 1 + i$	21.7684
$ r < 1$	$k = 1$	$r = 0.5$	8.3333
		$r = -0.1$	8.3333
		$r = 0.2i$	8.3333
	$k = 2$	$r = 0.5$	17.8333
		$r = -0.1$	17.8333
		$r = 0.2i$	17.8333

สำหรับทฤษฎีบท 3.5 เป็นการหาขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรเมื่อ $|r| \geq 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคชี

ทฤษฎีบท 3.5 ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ จะได้ว่า

$$\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \leq \|SC_{r^*}^{(k)}\|_2 \leq \begin{cases} \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| > 1, \\ \sqrt{n} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| = 1 \end{cases}$$

พิสูจน์ ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ นั่นคือ

$$SC_{r^*}^{(k)} = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \dots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \dots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} \\ \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \mathbb{F}_4^{(k)} & \dots & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & \dots & r^{n-3}\mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} & \dots & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & r^{n-1}\mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

จากบทนิยาม 2.4 (1) จะได้กำลังสองของนอร์มแบบยุคลิดของ $SC_{r^*}^{(k)}$ คือ

$$\begin{aligned}\|SC_{r^*}^{(k)}\|_E^2 &= \sum_{s=0}^{n-1} (s+1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1) |r^{s+1}|^2 \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 \\ &= \sum_{s=0}^{n-1} (s+1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1) |r^{s+1}|^2 \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + n \left(\mathbb{F}_{n-1}^{(k)}\right)^2\end{aligned}$$

สำหรับ $|r| > 1$ จะได้

$$\begin{aligned}\|SC_{r^*}^{(k)}\|_E &\geq \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} (s+1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + \sum_{s=0}^{n-2} (n-s-1) \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + n \left(\mathbb{F}_{n-1}^{(k)}\right)^2} \\ &= \sqrt{\sum_{s=0}^{n-2} n \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2 + n \left(\mathbb{F}_{n-1}^{(k)}\right)^2} = \sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2}\end{aligned}$$

จากบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_E \geq \sqrt{n} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \right) = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

และจากอสมการ (1) จะได้

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_2 \geq \frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (10)$$

กำหนดให้ A และ B เป็นเมทริกซ์ขนาด $n \times n$ โดยที่

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & r \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 1 & 1 & r & \cdots & r^{n-3} & r^{n-2} \\ 1 & r & r^2 & \cdots & r^{n-2} & r^{n-1} \end{pmatrix} \text{ และ } B = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ดังนั้น $A \circ B = SC_{r^*}^{(k)}$

สำหรับกรณี $|r| > 1$ จะได้

$$r_1(A) = \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{nj}|^2} = \sqrt{1 + |r|^2 + |r^2|^2 + \cdots + |r^2|^{n-1}}$$

จากสูตรผลบวกของอนุกรมเรขาคณิตที่เป็นอนุกรมจำกัด จะได้ว่า

$$r_1(A) = \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}}$$

และ

$$c_1(B) = \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{i1}|^2} = \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2}$$

จากบทตั้ง 2.7 และบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\left\| SC_{r^*}^{(k)} \right\|_2 \leq \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2} \leq \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (11)$$

(ii) สำหรับกรณี $|r| = 1$ จะได้

$$r_1(A) = \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{1j}|^2} = \sqrt{n}$$

$$c_1(B) = \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{i1}|^2} = \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2}$$

จากบทตั้ง 2.7 และบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\left\| SC_{r^*}^{(k)} \right\|_2 \leq \sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} \left(\mathbb{F}_s^{(k)}\right)^2} \leq \sqrt{n} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (12)$$

จากอสมการ (11) และ (12) จะได้

$$\left\| SC_{r^*}^{(k)} \right\|_2 \leq \begin{cases} \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| > 1, \\ \sqrt{n} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| = 1 \end{cases}$$

และจากอสมการ (10) จะได้

$$\frac{1}{\sqrt{n}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \leq \left\| SC_{r^*}^{(k)} \right\|_2 \leq \begin{cases} \sqrt{\frac{1 - |r|^{2n}}{1 - |r|^2}} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| > 1, \\ \sqrt{n} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}, & |r| = 1 \end{cases}$$

■

ตัวอย่าง 3.6 ตารางแสดงขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด 5×5 และ $|r| \geq 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

Table 3 Upper and lower bounds for the spectral norms of 5×5 symmetric geometric circulant matrices and $|r| \geq 1$ with the hyperharmonic Fibonacci numbers

		Lower bounds	$\ SC_{r^*}^{(k)}\ _2$	Upper bounds
$k = 1$	$r = 2$	3.7268	24.6392	153.8849
	$r = 1$	3.7268	8.3333	18.6339
	$r = 1 + i$	3.7268	14.3055	46.3980
$k = 2$	$r = 2$	7.9753	95.5802	329.3136
	$r = 1$	7.9753	17.8333	39.8765
	$r = 1 + i$	7.9753	28.8122	99.2918

สำหรับทฤษฎีบท 3.7 เป็นการหาขอบเขตบนของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรเมื่อ $|r| < 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

ทฤษฎีบท 3.7 ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ จะได้ว่า สำหรับ $|r| < 1$

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{n} \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

พิสูจน์ ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ นั่นคือ

$$SC_{r^*}^{(k)} = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \cdots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} \\ \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \mathbb{F}_4^{(k)} & \cdots & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & \cdots & r^{n-3}\mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} & \cdots & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & r^{n-1}\mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ให้ A และ B เป็นเมทริกซ์ขนาด $n \times n$ โดยที่

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & \cdots & 1 & r \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 1 & 1 & r & \cdots & r^{n-3} & r^{n-2} \\ 1 & r & r^2 & \cdots & r^{n-2} & r^{n-1} \end{pmatrix} \text{ และ } B = \begin{pmatrix} F_0^{(k)} & F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & \cdots & F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} \\ F_1^{(k)} & F_2^{(k)} & F_3^{(k)} & \cdots & F_{n-1}^{(k)} & F_0^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ F_{n-2}^{(k)} & F_{n-1}^{(k)} & F_0^{(k)} & \cdots & F_{n-4}^{(k)} & F_{n-3}^{(k)} \\ F_{n-1}^{(k)} & F_0^{(k)} & F_1^{(k)} & \cdots & F_{n-3}^{(k)} & F_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ดังนั้น $A \circ B = SC_{r^*}^{(k)}$ ถ้า $|r| < 1$ แล้วจะได้ว่า

$$r_1(A) = \max_{1 \leq i \leq n} \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{j=1}^n |a_{1j}|^2} = \sqrt{n}$$

$$c_1(B) = \max_{1 \leq j \leq n} \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{ij}|^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n |b_{i1}|^2} = \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (F_s^{(k)})^2}$$

จากบทตั้ง 2.7 และบทตั้ง 2.3 จะได้

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_2 \leq \sqrt{n} \sqrt{\sum_{s=0}^{n-1} (F_s^{(k)})^2} \leq \sqrt{n} F_{n-1}^{(k+1)} \quad \blacksquare$$

ตัวอย่าง 3.8 ตารางแสดงขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมของเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด 5×5 และ $|r| < 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

Table 4 Upper bound for the spectral norms of 5×5 symmetric geometric circulant matrices and $|r| < 1$ with the hyperharmonic Fibonacci numbers

		$\ SC_{r^*}^{(k)}\ _2$	Upper Bound
$k = 1$	$r = 0.5$	7.2070	18.6339
	$r = -0.1$	7.0753	18.6339
	$r = 0.2i$	7.0586	18.6339
$k = 2$	$r = 0.5$	16.0422	39.8765
	$r = -0.1$	15.8495	39.8765
	$r = 0.2i$	15.8295	39.8765

สำหรับทฤษฎีบท 3.9 เป็นการหา 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตร เมื่อ $|r| < 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกพีโบนอกซี

ทฤษฎีบท 3.9 ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ จะได้ว่า สำหรับ $|r| < 1$

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_1 = \|SC_{r^*}^{(k)}\|_\infty = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)}$$

พิสูจน์ ให้ $SC_{r^*}^{(k)} = SCirc_{r^*}(\mathbb{F}_0^{(k)}, \mathbb{F}_1^{(k)}, \mathbb{F}_2^{(k)}, \dots, \mathbb{F}_{n-1}^{(k)})$ เป็นเมทริกซ์เซอร์คูแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด $n \times n$ นั่นคือ

$$SC_{r^*}^{(k)} = \begin{pmatrix} \mathbb{F}_0^{(k)} & \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \dots & \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} \\ \mathbb{F}_1^{(k)} & \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \dots & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} \\ \mathbb{F}_2^{(k)} & \mathbb{F}_3^{(k)} & \mathbb{F}_4^{(k)} & \dots & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ \mathbb{F}_{n-2}^{(k)} & \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & \dots & r^{n-3}\mathbb{F}_{n-4}^{(k)} & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} \\ \mathbb{F}_{n-1}^{(k)} & r\mathbb{F}_0^{(k)} & r^2\mathbb{F}_1^{(k)} & \dots & r^{n-2}\mathbb{F}_{n-3}^{(k)} & r^{n-1}\mathbb{F}_{n-2}^{(k)} \end{pmatrix}$$

ถ้า $|r| < 1$ แล้วจากบทนิยาม 2.4 (5) จะได้ว่า

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_1 = \sum_{s=0}^{n-1} |\mathbb{F}_s^{(k)}| = \sum_{s=1}^{n-1} |\mathbb{F}_s^{(k)}| = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (13)$$

และจากบทนิยาม 2.4 (6) จะได้

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_\infty = \sum_{s=0}^{n-1} |\mathbb{F}_s^{(k)}| = \sum_{s=1}^{n-1} |\mathbb{F}_s^{(k)}| = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad (14)$$

จากสมการ (13) และ (14) จะได้

$$\|SC_{r^*}^{(k)}\|_1 = \|SC_{r^*}^{(k)}\|_\infty = \mathbb{F}_{n-1}^{(k+1)} \quad \blacksquare$$

ตัวอย่าง 3.10 ตารางแสดง 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์เซอร์คูลแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรขนาด 5×5 และ $|r| < 1$ ที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี

Table 5 1-norm and ∞ -norm of 5×5 symmetric geometric circulant matrices and with the hyperharmonic Fibonacci numbers

		$\ SC_{r^*}^{(k)}\ _1 = \ SC_{r^*}^{(k)}\ _\infty$
$k = 1$	$r = 0.5$	8.3333
	$r = -0.1$	8.3333
	$r = 0.2i$	8.3333
$k = 2$	$r = 0.5$	17.8333
	$r = -0.1$	17.8333
	$r = 0.2i$	17.8333

4. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัม 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์ม ของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูลแลนท์สมมาตร และเมทริกซ์เซอร์คูลแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี ผลของการวิจัยทำให้ได้ขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัม 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์มของเมทริกซ์อาร์-เซอร์คูลแลนท์สมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี ดังทฤษฎีบท 3.1 และ 3.3 ตามลำดับ และผู้วิจัยได้ขอบเขตบนและขอบเขตล่างของนอร์มสเปกตรัมในกรณี $|r| < 1$ ขอบเขตบนของนอร์มสเปกตรัมในกรณี $|r| < 1$ และ 1-นอร์ม และ ∞ -นอร์มในกรณี $|r| < 1$ ของเมทริกซ์เซอร์คูลแลนท์เชิงเรขาคณิตสมมาตรที่มีสมาชิกเป็นจำนวนไฮเพอร์ฮาร์โมนิกฟีโบนัคซี ดังทฤษฎีบท 3.5, 3.7 และ 3.9 ตามลำดับ

5. References

- [1] Tuglu, N. and Kizilates, C., 2015, On the norms of circulant and r-circulant matrices with the hyperharmonic Fibonacci numbers, J. Inequal. Appl., 253.
- [2] Sintunavarat, W., 2016, The upper bound estimation for the spectral norm of r-circulant and symmetric r-circulant matrices with the Padovan sequence, J. Nonlinear Sci. Appl., 9: 92-101.
- [3] Kizilates, C. and Tuglu, N., 2018, On the Norms of Geometric and Symmetric Geometric Circulant Matrices with the Tribonacci Number, GU J. Sci., 31(2): 555-567.
- [4] Tuglu, N., Kizilates, C. and Kesim, S., 2015, On the harmonic and hyperharmonic Fibonacci numbers, Adv. Diff. Eqn., 2015:297.

- [5] Daojin, S. and Wenling, Z., 2009, On Nonsingularity the Symmetric r-Circulant Matrices, Second International Conference on Future Information Technology and Management Engineering, pp.335-338.
- [6] Horn, RA., Johnson, CR., 1991, Topics in Matrix Analysis, Cambridge University Press, Cambridge, 607 p.